

Аналіз ринку праці щодо запиту фахівців фахового молодшого бакалавра ОПП Облік, митна справа і оподаткування

Аналіз ринку праці Чернігівської області за напрямком Облік, митна справа і оподаткування у 2021–2023 роках відображає глибоку трансформацію економіки регіону: від відновлення після пандемії до адаптації в умовах повномасштабної війни та деокупації.

До 2022 року ринок був перенасичений кадрами загального профілю. Після деокупації Чернігівщини виникла гостра потреба не просто в «бухгалтерах», а у фахівцях, здатних працювати з грантами, міжнародною допомогою та компенсаціями. Виникла висока потреба в підготовці - потрібні кадри, що володіють навичками аудиту збитків та цільового використання коштів ЄС.

Підготовка спеціалістів старого зразка (паперовий облік) втратила сенс.

У 2021 році ринок був стабільним із високою конкуренцією серед бухгалтерів. 2022 рік став критичним через бойові дії в області, а 2023-й продемонстрував поступове відновлення, особливо в державному секторі та сфері послуг.

Рік	Кількість вакансій (сер. за міс.)	Кількість резюме (сер. за міс.)	Конкуренція (осіб на місце)
2021	180	1 100	~6.1
2022	45	1 450	~32.2
2023	115	980	~8.5

Обліковці - це одна з найстабільніших професій. Навіть у 2022 році попит зберігався через необхідність подання звітності та релокацію бізнесів.

У 2021 році був попит на бухгалтерів на виробництво та в агросектор, оскільки Чернігівщина — аграрний край. У 2022 році відбулося різке падіння, оскільки багато підприємств були пошкоджені або закриті. Бухгалтери перейшли на дистанційну роботу. У 2023 році - повернення попиту на фахівців з відновлення (гранти, міжнародна допомоги).

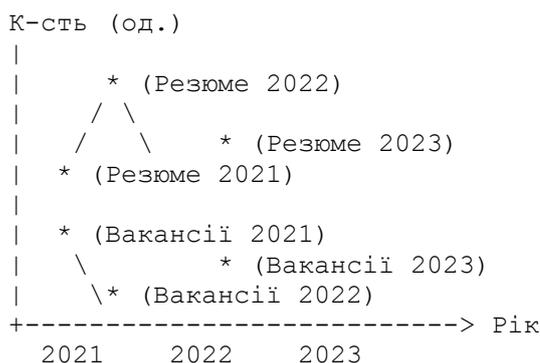
Підготовка спеціалістів у 2021 році базувалася на знанні стандартів ПСБО. Сьогодні цього недостатньо. Чернігівщина отримує значну допомогу від міжнародних донорів (Латвія, Франція, фонди ООН). Потрібні кадри, здатні вести облік за правилами IFRS та специфічними вимогами грантодавців. В умовах воєнних пільг та їх скасування (наприклад, повернення перевірок та перехід з 2% спрощеної системи) бізнесу потрібні фахівці, що мінімізують ризики штрафів. Крім того, необхідні спеціалісти, які можуть проводити аудит збитків, - вміння документально підтверджувати руйнування активів для майбутніх репарацій та судових позовів.

Сегмент митної справи постраждав найбільше через логістичний колапс та закриття кордонів з країною-агресором та Білоруссю. До 2022 року Чернігівщина була важливим транзитним вузлом. Митні брокери та фахівці з ЗЕД мали високу затребуваність. У 2022/2023 роках відбулась переорієнтація потоків. Попит на митників у регіоні змістився з «транзитного» на

«гуманітарний» та імпорнтний (енергообладнання, будматеріали). Багато фахівців переїхали на Захід країни.

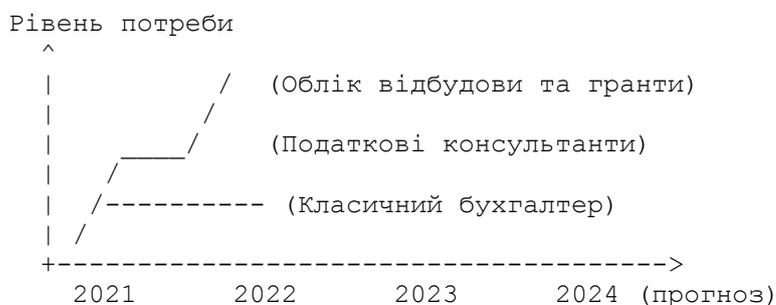
Чернігівська область має найдовший кордон з країною-агресором та Білоруссю. Це докорінно змінило профіль митника. Замість класичного «транзитного» оформлення вантажів, на перший план вийшов контроль за гуманітарними вантажами, військовим імпортом та реекспортом. Критична необхідність підготовки спеціалістів в розрізі антикорупційного комплаєнсу та цифрової митниці. Підготовка нових фахівців необхідна для заміни кадрів, що підпали під скорочення або релокацію. Через закриття північних кордонів, спеціаліст має знати, як перенаправити вантажі через західні хаби, але з оформленням на Чернігівській митниці (місце реєстрації бізнесу).

До повномасштабного вторгнення ринок був стабільним. У 2022 році стався обвал через окупацію частини області та облогу Чернігова. 2023 рік позначений «дефіцитним відновленням» — вакансії повертаються швидше, ніж кваліфіковані кадри. Попит на митників у 2022 році впав майже до нуля через закриття кордонів, але у 2023-му почав зростати за рахунок імпорту обладнання для енергетики та відбудови.

Графік 1 - Співвідношення вакансій та шукачів

На графіку нижче показано, як змінюється запит роботодавців від простих операцій (бухгалтерія) до складних (контролінг/митна логістика).

Попри інфляцію, номінальна заробітна плата в Чернігові зростала повільніше, ніж у столиці чи на Заході України.

Середня ЗП фахівця (грн)
2021: 11 500 – 13 000 грн.
2022: 10 000 – 12 500 грн (часто за рахунок скорочення годин).
2023: 14 000 – 16 500 грн (дефіцит кваліфікованих кадрів через міграцію).

Фахівці зі знанням англійської мови та досвідом у міжнародних грантах у 2023 році могли розраховувати на 25 000+ грн.

Порівняння рівня заробітних плат у Чернігівській області з сусідніми регіонами дозволяє зрозуміти "ризик відтоку" кадрів та конкурентне середовище. У 2023/2024 роках Чернігівщина демонструє стримане зростання, залишаючись у зоні середньо-низьких доходів порівняно з Києвом.

Порівняльна таблиця зарплат 2023–2024 років (дані базуються на аналітиці порталів Work.ua, Jooble та агрегованих звітах по ринку праці)

Місто / Регіон	Бухгалтер (грн)	Головний бухгалтер (грн)	Фахівець ЗЕД / Митниця (грн)
Чернігів	16 000 – 19 000	25 000 – 32 000	18 000 – 25 000
Київ	25 000 – 35 000	45 000 – 60 000	35 000 – 50 000
Суми	15 000 – 17 500	22 000 – 28 000	16 000 – 22 000
Дистанційно	25 000 – 30 000	40 000+	30 000 – 45 000

У Чернігівській області сьогодні критично бракує «стресостійкого комплаєнсу», тобто здатності фахівця швидко приймати рішення під час змін у законодавстві, які зараз відбуваються щомісяця, комунікувати з перевіряючими органами в правовому полі, працювати в умовах відключень світла та зв'язку (навичка офлайн-автономності).

Різниця між зарплатою в Чернігові та Києві становить 40-60%. Для спеціаліста з обліку, який живе в Чернігові, робота на київську компанію (навіть дистанційно) є значно вигіднішою. Це створює дефіцит кваліфікованих кадрів для місцевих чернігівських підприємств.

У 2023 році дистанційна робота стала головним конкурентом локальних роботодавців. Середня зарплата віддаленого бухгалтера (~30 000 грн) майже вдвічі перевищує пропозиції в офісах Чернігова.

У Чернігові зарплати в митній сфері дещо вищі, ніж у Сумах, через активнішу присутність міжнародних гуманітарних місій та відновлення великих агрохолдингів, проте вони все ще програють київським логістичним хабам.

Згідно з програмами розвитку області на 2024/2025 роки, понад 10% вакансій припадає на державне управління, де критично бракує фінансистів та

спеціалістів з держзакупівель. 91% бізнесів області відновили роботу. Їм потрібні фахівці, що вміють оптимізувати податки в умовах обмежених ресурсів. Великий відтік кадрів середнього віку (35-45 років) створює «вакуум», який мають заповнити молоді спеціалісти з новими знаннями. Чернігівська область зараз знаходиться у стані "відкладеного попиту". Коли розпочнеться повномасштабна відбудова (програма Ukraine Facility на 50 млрд євро), попит на людей, які вміють "рахувати гроші та проводити їх через кордон", зросте експоненціально.

Критерії успішного фахівця сьогодні: здатність працювати в умовах невизначеності; знання англійської мови (хоча б на рівні читання контрактів); мобільність (здатність працювати дистанційно).

Для того щоб випускник ОПП Облік, митна справа і оподаткування у Чернігівській області не просто знайшов роботу, а став високооплачуваним фахівцем, навчальна програма має вийти за межі класичних підручників.

Визначено перелік освітніх напрямів, які можуть закрити реальні запити роботодавців регіону. Напрямок обліку, оподаткування та економічного аналізу має на меті перетворити бухгалтера з реєстратора операцій на фінансового радника, навчити вмінню документувати пошкоджене майно (акти руйнувань, інвентаризація в особливих умовах); складати звітність перед міжнародними донорами (специфіка фондів ООН, USAID, ЄС); вмінню побудови автоматизованих дашбордів для власника бізнесу; прогнозуванню грошових потоків в умовах воєнного стану; вмінню аналізувати критерії ризиковості ПДВ (блокування податкових накладних) та використанню законних пільг для підприємств, що постраждали від бойових дій.

Напрямок митної справи та зовнішньоекономічної діяльності надасть акцент на нові логістичні реалії та інтеграцію з європейським митним простором, практичні навички роботи з новою комп'ютеризованою транзитною системою та отримання статусу авторизованого економічного оператора для чернігівських експортерів; знання щодо особливостей імпорту товарів критичного призначення (енергообладнання, спецтехніка) та юридичних тонкощів укладання договорів (Інкотермс 2020) та претензійної роботи.

Незважаючи на нижчі зарплати, підготовка фахівців у регіоні є критичною через специфіку прикордоння (знання місцевої логістики та митних постів), лояльність (місцеві кадри більше зацікавлені у відбудові власного міста), зниження витрат бізнесу (для чернігівських підприємств це можливість найняти якісного фахівця, який не потребує "столичного" рівня оплати, але має високу компетенцію).

Щоб утримати спеціалістів у Чернігівській області, навчальні програми мають фокусуватися на високотехнологічних навичках (ERP, ЗЕД, Гранти), які дозволять фахівцям претендувати на верхню межу заробітної плати (30 000+ грн) навіть у межах регіону.

Аналіз показує, що Чернігівська область потребує не просто кількісного випуску спеціалістів, а якісної зміни їхньої підготовки. Підприємствам потрібні бухгалтери, які вміють законно оптимізувати податки в умовах

воєнного стану, щоб зберегти обігові кошти. Фахівці мають бути готові до повної інтеграції з митним простором ЄС. Знання паперових декларацій стає рудиментом; майбутнє за цифровими транзитними системами. Без фахівців, здатних вести облік за міжнародними стандартами, область не зможе ефективно освоювати кошти на відбудову, оскільки західні інвестори вимагають найвищого рівня звітності.

Підготовка фахівців у 2024/2026 роках має стати випереджаючою. Якщо почати впроваджувати модулі з ERP-систем та міжнародного права вже зараз, Чернігівщина отримає кадровий капітал, здатний перетворити область на інвестиційно привабливий хаб.